

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ
про виконання рішення Рахункової палати
від 19.12.2024 № 58-4

«Про розгляд Спільного звіту про результати паралельного аудиту
збереження лісів від пожеж»

Відповідно до Плану роботи Рахункової палати на 2024 рік, затвердженого рішенням Рахункової палати від 23.11.2023 № 28-5 (зі змінами), проведено паралельний аудит збереження лісів від пожеж (далі – паралельний аудит).

Учасниками паралельного аудиту, що реалізується в межах діяльності робочої групи EUROSАІ з аудиту коштів, виділених на попередження та ліквідацію наслідків катастроф, стали Державний аудиторський офіс Грузії, Національний аудиторський офіс Литви та Рахункова палата (далі – ВОА – учасники паралельного аудиту).

Спільний звіт про результати паралельного аудиту підготовлено Рахунковою палатою на підставі матеріалів аудиту ефективності використання бюджетних коштів, спрямованих на ведення лісового і мисливського господарства, охорону і захист лісів у лісовому фонді України, звіт про результати якого затверджено рішенням Рахункової палати від 15.03.2024 № 11-1, а також матеріалів, наданих іншими ВОА – учасниками паралельного аудиту за результатами національних аудитів, проведених за тематикою, пов'язаною із захистом лісів від пожеж.

За результатами проведених аудитів ВОА – учасники паралельного аудиту дійшли висновку, що національні стратегії лісозбереження відповідають міжнародним цілям та вимогам щодо запобігання лісовим пожежам. Водночас досягнення стратегічних цілей ускладнюється через неналежну загальну координацію на національному рівні та нестворення інтегрованих систем даних для підтримки процесів прийняття рішень. Незадовільна координація між різними установами та відомствами призводить до неефективного використання ресурсів та неузгоджених дій у питаннях протидії пожежам.

Виявлено, що систематичних механізмів моніторингу та звітності, які дозволяли б оцінювати ефективність заходів протипожежної безпеки, не створено. Недостатні моніторинг та зворотний зв'язок обмежують здатність країн оцінювати ризики та підвищувати ефективність заходів із запобігання лісовим пожежам. Крім того, неволодіння актуальною інформацією та комплексними даними про стан лісових масивів ускладнює планування та реалізацію заходів щодо їх захисту.

Однією з ключових проблем є застаріла інфраструктура. Багато пожежних підрозділів стикаються з дефіцитом сучасного обладнання та техніки, що обмежує їх можливості швидко реагувати на великі пожежі. Протягом останніх років фінансові потреби на оновлення технічної бази значно зросли, однак державні інвестиції залишаються недостатніми.

Стан лісових масивів, особливо в зонах із високим ризиком, потребує додаткової уваги через погіршення стану природних бар'єрів та відсутність відновлення. Фінансування відновлення лісових зон залишається критично

статим, що призводить до підвищеної вразливості лісів до пожеж.

Документ СЕД АСКОД РАХУНКОВА ПАЛАТА
03-37/681 від 15.04.2025 16:00
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000C2553800F10ECC00
Підписувач Ключка Сергій Сергійович
Дійсний з 09.01.2024 0:00:00 по 08.01.2026 23:59:59

Аудитами встановлено: незважаючи на досягнутий прогрес, у багатьох регіонах рівень захисту лісів залишається недостатнім. Основні заходи, як правило, спрямовані на ліквідацію наслідків пожеж, а не на запобігання їм. Нерозроблення чітких планів щодо запобігання та недостатня підготовка до пожеж підвищують ризик значних втрат. Крім того, антропогенний фактор лишається однією з головних причин лісових пожеж, оскільки підпали сільськогосподарських угідь, недбале поводження з вогнем та незаконні вирубки часто спричиняють великі пожежі.

Попри впровадження новітніх технологій для моніторингу та боротьби з пожежами, їх використання є доволі обмеженим через відсутність належного фінансування та технічної підтримки. Країни стикаються з труднощами в інтеграції таких технологій у свої національні системи управління лісовими ресурсами.

Хоча в деяких країнах і спостерігається певний прогрес у зменшенні масштабів лісових пожеж, більшість проблем залишається невирішеною через невизначеність цілісної стратегії та неналежну координацію на всіх рівнях управління.

На основі висновків аудиту національним урядам та державним органам запропоновано для розгляду такі загальні рекомендації:

1. Покращення координації між різними державними органами і зацікавленими сторонами у сфері управління лісовими ресурсами та боротьби з лісовими пожежами для більш ефективної підготовки до надзвичайних ситуацій.

2. Чітке визначення ролей і відповідальності державних органів з метою уникнення дублювання функцій та забезпечення належної підзвітності щодо заходів із гасіння лісових пожеж та запобігання їм.

3. Створення інтегрованих систем моніторингу стану лісових ресурсів, які включатимуть використання сучасних технологій, таких як супутникові дані та дрони, для своєчасного виявлення та реагування на лісові пожежі.

4. Удосконалення механізмів моніторингу та звітності щодо протипожежних заходів, забезпечення точності та прозорості у збиранні даних для покращення процесу прийняття рішень у галузі управління лісами.

5. Надання пріоритету інвестиціям у модернізацію та оновлення обладнання для пожежогасіння, зокрема техніки, засобів індивідуального захисту та інших інструментів, необхідних для ефективної боротьби з лісовими пожежами.

6. Підвищення обізнаності населення щодо правил пожежної безпеки та сталого управління лісами через освітні та інформаційні програми, спрямовані на запобігання виникненню антропогенних пожеж.

7. Підтримка міжнародної співпраці та обмін досвідом у сфері боротьби з лісовими пожежами, зокрема для впровадження найкращих практик управління лісовими ресурсами в умовах зміни клімату.

8. Посилення правової відповідальності за порушення протипожежних вимог та запровадження більш суворих санкцій за підпали та інші дії, що спричиняють виникнення пожеж, для зниження ризиків антропогенних лісових

9. Підтримка заходів з відновлення лісів після пожеж шляхом належного фінансування та реалізації програм лісовідновлення у постраждалих від пожеж районах з метою мінімізації довгострокових наслідків для екосистем.

На виконання рішення Рахункової палати від 19.12.2024 № 58-4 Спільний звіт про результати паралельного аудиту у порядку інформування надіслано Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України.

Прем'єр-міністром України доручено (доручення від 04.02.2025 № 3261/1/1-25) Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України (далі – Міндовкілля) (скликання) та Державному агентству лісових ресурсів України (далі – Держлісагентство) опрацювати, вжити заходів до врегулювання порушених питань та про результати поінформувати Рахункову палату і Кабінет Міністрів України.

Міндовкілля (лист від 24.02.2025 № 25/7-22/2553-25) на виконання доручення Прем'єр-міністра України поінформовано про таке.

Верховною Радою України 10.10.2024 прийнято Закон України «Про внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо вдосконалення відповідальності за правопорушення у сфері лісокористування та протидії незаконному обігу деревини» (законопроект від 01.09.2023 № 9665), який 15.10.2024 направлено на підпис Президентіві України.

Верховною Радою України прийнято в першому читанні за основу та готується до другого читання проєкт Закону України «Про державний екологічний контроль» (реєстр. № 3091 від 19.02.2020), яким визначатимуться організаційно-правові засади реформи державного екологічного контролю. Також зареєстровано проєкт Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення у зв'язку із прийняттям Закону України «Про державний екологічний контроль» (реєстр. № 5414 від 22.04.2021), який передбачає приведення у відповідність положень Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема статей 59-1, 188-5, 242-1, 255, 259 та 264, до положень проєкту Закону України «Про державний екологічний контроль».

Законопроектом № 5414 «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення у зв'язку із прийняттям Закону України «Про державний екологічний контроль», серед іншого, пропонується доповнити редакцію статті 188-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення положеннями щодо посилення адміністративної відповідальності за невиконання законних вимог (приписів, розпоряджень) або інших розпорядчих документів посадових осіб органів державного екологічного контролю, державної лісової охорони, служби охорони природно-заповідного фонду щодо усунення порушень вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, ненадання їм необхідної інформації або надання неправдивої інформації, вчинення інших перешкод для виконання покладених на них обов'язків.

З метою приведення у відповідність із вимогами Закону України «Про національну інфраструктуру геопросторових даних» ведення державного лісового кадастру Держлісагентством розроблено проєкт постанови Кабінету Міністрів України щодо внесення змін до Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів, який погоджений з центральними органами виконавчої влади із зауваженнями. З метою врегулювання розбіжностей та зауважень, наданих до проєкту зазначеного акта, Держлісагентством надано Міндовкільню пропозиції щодо внесення змін до Лісового кодексу України для врегулювання неузгодженостей із Законом України «Про публічні електронні реєстри».

За дорученням Держлісагентства Українським ордена «Знак пошани» науково-дослідним інститутом лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького розроблено проєкт Методики здійснення моніторингу лісів, який наразі узгоджується в робочому порядку з Міндовкільням із залученням громадських природоохоронних організацій.

В кожному підприємстві, установі і організації, що належать до сфери управління Держлісагентства, створено постійно діючі мобільні рейдові групи, до складу яких входять представники національної поліції. Маршрути патрулювання планують залежно від надходження оперативної інформації про загрози виникнення лісових пожеж, крадіжок лісопродукції, незаконних порубок тощо. Проводяться спільні патрулювання територіальних органів, підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління Держлісагентства, із залученням представників національної поліції.

З метою покращення рівня відшкодування завданої шкоди незаконними рубками територіальні органи, підприємства та установи Держлісагентства проводять щоквартальні взаємозвірки з правоохоронними органами щодо надісланих матеріалів.

Державним спеціалізованим господарським підприємством «Ліси України» (далі – ДП «Ліси України») вжито необхідних заходів щодо технічного переоснащення лісопожежних підрозділів, придбання протипожежної техніки з обладнанням, засобів пожежогасіння та систем спостереження для запобігання виникненню лісових пожеж. Так, на виконання наказу Держлісагентства від 20.02.2024 № 26 за 2024 рік ДП «Ліси України» придбано: 12 спеціальних причепів-платформ (модуль на причепі) під пожежні модулі; 23 причепи-платформи (з пожежним модулем); 41 пожежний модуль; 8 човнів каркасних моторних для оснащення мотопомпами з метою гасіння займань очерету та прибережних лісових насаджень. Крім того, отримано 22 одиниці пожежної техніки (пожежних автоцистерн) від територіальних підрозділів ДСНС та придбано такі засоби пожежогасіння та протипожежне обладнання: 461 ранцевий лісовий вогнегасник; 17 культиваторів лісових борозних для влаштування та догляду за мінералізованими смугами.

До початку пожежонебезпечного періоду здійснено ремонт та підготовлено до роботи 424 телевізійні системи спостереження за лісовими масивами, з яких 395 – розмішені на щоглах ДП «Ліси України».

Перевірено комісіями філій ДП «Ліси України» та складено 564 акти перевірки готовності до пожежонебезпечного періоду філій (у тому числі лісових пожежних станцій, пунктів зосередження протипожежного обладнання та інвентарю). За результатами перевірок підтверджено: готовність до пожежонебезпечного періоду 564 об'єктів; завершено ремонт та підготовлено 1905 (або 100 відс.) одиниць техніки лісових пожежних станцій та автотракторної техніки, які будуть залучатися до пожежогасіння; створено у 1230 лісництвах об'єктові резерви пально-мастильних матеріалів в обсязі не менше 200 л на лісництво.

Упродовж пожежонебезпечного періоду 2024 року ДП «Ліси України» доукомплектовані вакантні посади працівників державної лісової охорони та лісових пожежних станцій кваліфікованими спеціалістами, здатними оперативно вживати заходів щодо гасіння лісових пожеж та запобігання їм.

Для виявлення загорянь в лісових насадженнях впроваджуються новітні технології з використанням супутникових знімків, зокрема даних дистанційного зондування Землі, які отримують завдяки співпраці Держлісагентства із Державним космічним агентством України.

Про підсумки реалізації Урядом України спільних рекомендацій координованого аудиту буде поінформовано в порядку подальшого моніторингу виконання рішення Рахункової палати від 19.12.2024 № 58-4.

Заступник Голови
Рахункової палати

Сергій КЛЮЧКА

(підпис)

Документ СЕД АСКОД, РАХУНКОВА ПАЛАТА
03-37/681 від 15.04.2025 16:00
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000C2553800F10ECC00
Підписувач Ключка Сергій Сергійович
Дійсний з 09.01.2024 0:00:00 по 08.01.2026 23:59:59